

NORGES HØYESTERETT

Den 1. februar 2006 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2006-00189-A, (sak nr. 2005/1815), straffesak, kjæremål,

A

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(kst. statsadvokat Linda J. Myrdal)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Oftedal Broch**: Saken gjelder om sakens dokumenter, se straffeprosessloven § 264 jf. § 242, omfatter materiale opprettet i forbindelse med begjæring om å nekte tiltalte innsynsrett etter § 242a.
- (2) Høyesterett avsa kjennelse 19. september 2005, jf. Rt. 2005 side 1137, der det ble avgjort at forsvarerne i NOKAS-saken hadde rett til innsyn i alt skriftlig materiale som var opprettet i forbindelse med nærmere bestemte begjæringer om kommunikasjonskontroll og dessuten i alt materiale fremkommet ved gjennomføringen av kommunikasjonskontrollen.
- (3) Høyesterett lot det stå åpent om dokumenter likevel kunne unntas fra innsyn på særlig rettsgrunnlag. Dette ledet til at påtalemyndigheten 26. september 2005 fremsatte begjæring om nektelse av innsyn basert på § 242a første ledd bokstav a og c i seks saker om kommunikasjonskontroll. Begjæringen omfattet alt skriftlig materiell som ”er, vil bli opprettet i kommunikasjonskontrollsaken mot ovennevnte”, og alt ”materiell som er fremkommet ved gjennomføringen av kommunikasjonskontrollen mot ovennevnte”.
- (4) Stavanger tingrett avsa 6. oktober 2005 seks kjennelser med slik likelydende slutning:

”Påtalemyndighetens begjæring om å nekte innsyn tas ikke til følge.”
- (5) Påtalemyndigheten påkjærte tingrettens kjennelser til Gulating lagmannsrett, som avholdt muntlige forhandlinger i to omganger, først i Stavanger, der påtalemyndigheten og forsvarere var til stede, deretter et lukket rettsmøte etter straffeprosessloven § 242a tredje ledd, der påtalemyndigheten og den oppnevnte advokat etter straffeprosessloven § 100a var til stede. Lagmannsretten avsa kjennelse 8. november 2005 med slik slutning:

”Kjæremålet forkastes.”

- (6) I samsvar med straffeprosessloven § 52 tredje ledd ble kjennelsen, bortsett fra slutningen, holdt hemmelig for A og hans forsvarer. A begjærte på bakgrunn av den meddelte slutning samtlige dokumenter i kommunikasjonskontrollsakene utlevert. Noen dokumenter ble utlevert, men han mente at politiet holdt flere tilbake. Etter hvert ble han av lagmannsretten gjort kjent med deler av kjennelsen, der det fremgikk at retten hadde lagt til grunn at dokumentene i ”innsynssakene”, det vil si dokumenter i tilknytning til avgjørelsen av om et dokument skulle unntas med hjemmel i § 242a, ikke var omfattet av den generelle innsynsretten etter § 264. Dette fremgikk av premissene, men var ikke kommet til uttrykk i slutningen. A begjærte tilleggskjennelse om dette forhold. Det ble nektet av forberedende dommer.
- (7) A har påkjært lagmannsrettens kjennelse. Påtalemyndigheten og den offentlige advokat oppnevnt etter § 100a har avgitt uttalelser. Kjæremålsutvalget avgjorde deler av kjæremålet ved kjennelse 21. desember 2005. I medhold av høyesterettsloven § 6 annet ledd bestemte utvalget at spørsmålet om ”innsynssaken” tilhører sakens dokumenter, jf. straffeprosessloven § 264, og spørsmålet om nektelse av å avsi tilleggskjennelse, skulle avgjøres av Høyesterett.
- (8) A har sammenfatningsvis gjort gjeldende at sakens dokumenter omfatter alle dokumenter og andre former for bevismidler som produseres eller samles inn i en straffesak, uansett om deler av straffesaken skilles ut til særlig behandling. Dette gjelder også for dokumenter i sak om å unnta et dokument fra innsyn etter § 242a. Innsynsrett etter at tiltale er tatt ut er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti. Unntak krever klar hjemmel. I denne saken har de tidligere rettsinstanser lagt til grunn at innsyn ikke kan nektes. Det må da antas at dokumentene kan være av betydning for forsvarers arbeid, jf. vilkårene for nektelse i § 242a. Det finnes ingen vesentlige reelle hensyn mot en innsynsrett. Enkeltdokumenter som utarbeides av påtalemyndigheten som støtte for en begjæring om innsynsnektelse, vil kunne unntas etter en konkret vurdering med hjemmel i § 242a, dersom vilkårene for dette foreligger.
- (9) Lagmannsretten pliktet å imøtekomme kravet fra A om tilleggskjennelse vedrørende spørsmålet om innsynsrett, jf. straffeprosessloven § 52 siste ledd sammenholdt med § 48. Påtalemyndigheten nedla separat påstand på dette punkt for lagmannsretten.
- (10) A har nedlagt slik påstand:
- ”1. Dokumentene som er utarbeidet og fremlagt for retten i anledning påtalemyndighetens begjæringer om innsynsnekt etter strpl § 242a, utgjør sammen med begjæringene og rettens avgjørelser en del av straffesakens dokumenter, jfr strpl § 264, og er undergitt forsvarers og tiltaltes innsyn
 2. Gulating lagmannsrett skal avsi tilleggskjennelse om hvorvidt noen av opplysningene som fremgår i nevnte materiale kan unntas innsyn etter strpl § 264, 6. ledd jfr § 242a”
- (11) Den offentlige advokat har i to uttalelser sluttet seg til forsvarers anførsler, og har videre anført at det unntatte materialet i dette tilfellet vil kunne være av betydning for forsvaret, i det det gir en inngang til hvilke deler av det særdeles store kommunikasjonskontrollmaterialet i saken som er av interesse.

- (12) *Påtalemyndigheten* har anført at saker om innsyn etter § 242a har en annen karakter enn straffesaken for øvrig. Mens etterforskningen av en sak er rettet mot å klargjøre og bevise hva som har funnet sted, er formålet med en innsynssak etter § 242a begrenset til å avgjøre innsynsrettens omfang, og sakens tema vil være en fremtidsrettet vurdering av trusselen mot de involverte, eventuelt en vurdering av de andre nektelsesgrunnlagene i § 242a. Det dreier seg altså ikke om etterforskning av saken.
- (13) Også reelle hensyn tilsier unntak fra innsyn. Reglene i § 242a retter seg mot komplisert etterforskning av grov og organisert kriminalitet. Effektivitetshensyn tilsier at dokumenter utarbeidet for å underbygge behovet for hemmelighold, selv må unntas fra innsyn. Ellers vil påtalemyndigheten ha problemer med å legge tilstrekkelig informasjon frem for retten. På den annen side er hensynet til tiltalte lite fremtredende. Dersom begjæring om nektelse av innsyn forkastes, får tiltalte fullt innsyn i etterforskningsdokumentene og kommer i samme stilling som om begjæring om nektelse ikke hadde blitt fremmet.
- (14) Med hensyn til spørsmålet om tilleggskjennelse er påtalemyndigheten enig i at det var en saksbehandlingsfeil at rettens standpunkt ikke fikk uttrykk i kjennelsens slutning, men feilen har ikke innvirket på rettens resultat. Under enhver omstendighet er saken nå fullt ut prosedert i Høyesterett.
- (15) Påtalemyndigheten har nedlagt slik påstand:

”Kjæremålet forkastes.”

- (16) *Jeg er kommet til at kjæremålet må tas til følge.*
- (17) Først en bemerkning om Høyesteretts kompetanse i saken. Det kan reises spørsmål om kjæremålet er et videre kjæremål, der rettens kompetanse begrenses av straffeprosessloven § 388. Kjæremålssaken begynte i Stavanger tingrett, og lagmannsrettens avgjørelse gjelder et kjæremål. Men det spørsmål Høyesterett skal avgjøre, ble først reist av påtalemyndigheten for lagmannsretten, og da i form av en egen post om unntak etter § 242a, utformet slik: ”Alt materiale opprettet for retten i anledning spørsmålet om innsynsnekt, samt kjennelsene i innsynssaken, med unntak av slutningen”. Dette punkt i påstanden ble for øvrig først fremlagt etter det siste, ikke-offentlige rettsmøtet, og sendt i kopi til den offentlige advokat til eventuelle merknader.
- (18) Siden saken også for tingretten dreiet seg om hvilke dokumenter som kunne unntas etter § 242a, synes det etter min mening mest naturlig å se det refererte punkt som en presisering av påstanden. Det mener jeg har den følge at kjæremålet i sin helhet skal anses som et videre kjæremål. For øvrig har spørsmålet ikke praktisk betydning. Det som er angrepet, er lovtolkningen og – for spørsmålet om tilleggskjennelse skulle vært avsagt – saksbehandlingen. Begge deler kan prøves også ved videre kjæremål, jf. straffeprosessloven § 388 nr. 2 og 3.
- (19) Jeg går dermed over til lagmannsrettens lovtolkning.
- (20) Straffeprosessloven § 242a første til tredje ledd fastsetter:
- ”Etter begjæring fra statsadvokaten kan tingretten som en enkeltstående rettshandling, jf. § 272 a, ved kjennelse beslutte at påtalemyndigheten kan nekte den siktede og**

forsvareren innsyn i opplysninger som påtalemyndigheten ikke vil påberope som bevis i saken, når det om innsyn gis, kan være fare for

- a) en alvorlig forbrytelse mot noens liv, helse eller frihet,
- b) at muligheten for en person til å delta skjult i etterforskningen av andre saker som nevnt i annet ledd, blir vesentlig vanskeliggjort,
- c) at muligheten for politiet til å forebygge eller etterforske forbrytelser som nevnt i annet ledd, blir vesentlig vanskeliggjort fordi informasjon om andre saker eller om politiets metodebruk blir kjent, eller
- d) at politiets samarbeid med et annet lands myndigheter blir vesentlig vanskeliggjort.

Unntak fra dokumentinnsyn kan bare besluttes dersom det er strengt nødvendig og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvar.

Reglene i første ledd første punktum bokstav b til d gjelder bare i saker om en handling eller forsøk på en handling

- a) som etter loven kan medføre straff av fengsel i 5 år eller mer, eller
- b) som rammes av straffeloven kapittel 8 eller 9 eller § 162 eller av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5.

Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse av forbrytelser kommer ikke i betraktning.

Bestemmelsene i § 130a fjerde og sjette ledd gjelder tilsvarende så langt de passer. Den siktede og hans forsvarer kan bare gjøres kjent med prosesskrifter fra påtalemyndigheten og delta i rettsmøter i den utstrekning det kan skje uten at opplysninger som er begjært unntatt fra innsyn, gjøres kjent. Foreligger det rettskraftig kjennelse om at det skal gis innsyn i opplysninger som er begjært unntatt etter bestemmelsen her, kan påtalemyndigheten likevel nekte innsyn dersom den innstiller strafforfølgningen.”

- (21) I sin kjennelse forkastet lagmannsretten påtalemyndighetens begjæring om å unnta fra innsynsretten visse dokumenter, der innholdet stammet fra gjennomført kommunikasjonskontroll. Retten fant at vilkårene i § 242a ikke var oppfylt. Når det gjaldt innsyn i selve begjæringen om unntak og dokumenter som var utarbeidet til støtte for begjæringen samt andre prosessdokumenter, kom retten til motsatt resultat og uttalte:

”Slik lagmannsretten ser det gjelder den siktedes rett til innsyn etter strprl. § 264 sakens dokumenter, og det må vurderes om dette også omfatter dokumentene i den etterfølgende nektelsessaken. Når påtalemyndighetens begjæring om å nekte innsyn etter strprl. § 242a ikke fører frem, blir resultatet at siktede får tilgang til alle de dokumenter som forelå før begjæringen ble fremsatt. Han kommer således i samme stilling som om begjæringen om nektelse ikke hadde blitt fremsatt. Lagmannsretten kan ikke se at det er tungtveiende grunner for at han også skal få innsyn i påtalemyndighetens begrunnelse for en slik begjæring, materiale som fremlegges for å underbygge denne og kjennelsene hvor disse opplysninger omtales og vurderes.

Innsyn i dette materialet må også vurderes opp mot at identiteten til den offentlige forsvarer som oppnevnes etter strprl. § 100a skal holdes skjult, og at denne etter strprl. § 100a tredje ledd første punktum skal ”bevare taushet om begjæringen, om opplysninger som kommer frem under behandlingen og om rettens beslutning.” Slik tredje ledd annet punktum må forstås gjelder dette uavhengig av om begjæringen fører frem eller ikke. De hensyn som ligger til grunn for ordningen med å oppnevne offentlig forsvarer vil ikke bli ivarettatt ved et etterfølgende innsyn for siktede, og vil også medføre at forsvarerens identitet blir kjent.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at siktedes rett til dokumentinnsyn ikke omfatter dokumentene i nektelsessaken, og at nektelse av slikt innsyn ikke forutsetter kjennelse fra retten. Lagmannsretten har etter omstendighetene funnet det tilstrekkelig å la dette komme til uttrykk i kjennelsesgrunnene.”

- (22) Lagmannsretten har her tatt et korrekt utgangspunkt i straffeprosessloven § 264, som gir tiltalte rett til innsyn i sakens dokumenter. Høyesterett har i flere saker presisert dette begrepet med sikte på tiltaltes rett til dokumentinnsyn. I Rt. 2004 side 854 avsnitt 17 uttales at innsynsretten omfatter ”de dokumentene som gjelder siktedes sak”. Denne uttalelsen er gjentatt i Rt. 2004 side 1080 i avsnitt 16. Det må være nokså klart at dokumenter som gjelder spørsmålet om siktede skal få innsyn i ulike saksdokumenter, i utgangspunktet er en del av ”hans sak”. Av særlig interesse er at Høyesterett i Rt. 2005 side 1137, som nettopp gjaldt NOKAS-saken, la til grunn at innsynsretten også omfatter dokumenter knyttet til kommunikasjonskontroll, inkludert politiets begjæring om kommunikasjonskontroll og dokumenter utarbeidet i den forbindelse. Etter denne avgjørelsen er det altså ikke slik at behandlingen av tillatelse til kommunikasjonskontroll er noen egen sak i forhold til dokumentinnsyn. Om straffesaken deles opp i ulike operasjoner, skal dette ikke påvirke siktedes innsynsrett.
- (23) Lagmannsretten begrunner sin avgjørelse med at selv om tiltalte nektes innsyn i nektelsessakens dokumenter, kommer han – dersom begjæringen nektes og han får innsyn i det omstridte dokument – i samme stilling som om innsynsbegjæringen ikke var fremmet. Etter min mening er dette ikke et argument som kan lede til unntak fra lovens regel om at tiltalte skal ha innsyn i sakens dokumenter. Det er ikke innsynsretten som skal begrunnes, men unntakene. Jeg er videre enig med forsvarer i at innsynsretten er grunnleggende ut fra hensynet til rettssikkerhet. Derfor bør unntak kreve en sterk begrunnelse.
- (24) Heller ikke hensynet til den offentlige advokats anonymitet veier tungt. Som den offentlige advokat i denne saken har bemerket, vil anonymiteten kunne opprettholdes ved at advokatens navn overstrykes i det dokumenteksemplaret som det gis innsyn i.
- (25) Påtalemyndigheten har fremhevet at innsynssakens dokumenter ikke er etterforskningsdokumenter, og av denne grunn må sies å falle utenom sakens dokumenter. Det pekes på at innsynssaken dreier seg om fremtidige vurderinger av en trusselsituasjon, eventuelt at innsyn vil skade etterforskningen av andre saker, eksponere politimetoder eller vanskeliggjøre internasjonalt politisamarbeid. Dernest kommer det reelle forhold at unntak er påkrevd ut fra effektivitet, påtalemyndigheten skal kunne argumentere for unntak uten å være redd for at også dette materialet gjøres kjent for tiltalte. Men dette kan etter min mening ikke føre til at nektelsessaken er en annen sak i straffeprosessuell forstand. Lovgiver har klart forutsatt at nektelsessakens dokumenter er en del av sakens dokumenter. Jeg viser til bestemmelsen i straffeprosessloven § 52 annet, jf. tredje ledd, som bare gir adgang til å unnta kjennelsen fra siktedes kunnskap for så vidt dokumentinnsyn nektes, jf. Ot.prp. nr. 24 (2002–2003) side 66. Jeg viser også til § 242a tredje ledd annet punktum, som forutsetter at prosessdokumentene tilhører saken mot siktede.
- (26) Den situasjon påtalemyndigheten beskriver synes ikke helt ulik den som kan oppstå under etterforskningen, når politiet begjærer utsatt dokumentinnsyn for siktede, fordi slikt innsyn kan skade etterforskningen, jf. straffeprosessloven § 242 første ledd, første og annet punktum. Det fører likevel ikke til at dokumentene i denne type innsynsnektelse ikke er del av sakens dokumenter. Det synes i det hele noe oppkonstruert å skulle unnta fra sakens dokumenter materiale som er blitt til som ledd i straffeforfølgningen mot vedkommende. Jeg peker i denne forbindelse på at hensynet til siktede er et sentralt element ved avveiningen etter § 242a. Dessuten kan også nektelsessakens dokumenter ha

betydning for siktedes forsvar, jf. den offentlige advokatens uttalelse i vår sak. Det vil da være betenkelig om dokumentene definisjonsmessig skulle være unntatt siktedes innsyn.

- (27) Når det gjelder spørsmålet om en effektiv bruk av § 242a og andre reelle argumenter for at påtalemyndigheten bør kunne unnta nektelsesdokumentene, synes dette i vesentlig grad dekket opp ved at påtalemyndigheten – dersom et beskyttelsesbehov er til stede – vil kunne begjære også nektelsessakens dokumenter unntatt etter § 242a. Ved vurderingen av de reelle argumentene er altså spørsmålet alene om dokumentene i innsynssaken i sin helhet skal unntas fra tiltaltes og forsvarers kunnskap eller om disse dokumentene skal undergis en konkret vurdering etter § 242a. I en slik konkret vurdering vil hensynet til påtalemyndighetens behov stå sentralt, men dette må balanseres mot siktedes forsvar, jf. kravet i § 242a første ledd siste punktum om at unntak fra dokumentinnsyn bare kan skje dersom det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvar. Hensett til innsynsrettens grunnleggende betydning for en rettferdig rettergang, anser jeg en slik balansering av partenes stilling som en klart bedre regel enn et absolutt unntak, uansett dokumentets betydning for tiltaltes forsvar i straffesaken.
- (28) Jeg går etter dette over til spørsmålet om tilleggskjennelse skulle vært avsagt. Det må være klart at rettens standpunkt til spørsmålet om hvorvidt innsynssakens dokumenter i sin helhet kunne unntas fra innsyn, skulle fremkommet i slutningen. Som eget punkt i påtalemyndighetens påstand var dette et fremsatt krav, som måtte dekkes av slutningen. Krav om tilleggskjennelse skulle på denne bakgrunn vært tatt til følge, se straffeprosessloven § 52 i.f. jf. § 48. I dette tilfellet ble dertil utformingen av slutningen direkte villedende, når domstolen visste at slutningen – så lenge kjennelsen ikke var rettskraftig – ville være det eneste som tiltalte og forsvarer hadde å holde seg til. For øvrig bemerkes at avgjørelsen skulle vært truffet av den samlede rett og ikke av forberedende dommer, jf. § 45.
- (29) Ut fra mitt syn på rettsspørsmålet, må lagmannsrettens kjennelse oppheves for så vidt gjelder innsynssakens dokumenter. Det vil så være opp til påtalemyndigheten å ta stilling til om dokumentene i nektelsessaken – eller deler av disse – skal begjæres unntatt fra innsyn etter § 242a.
- (30) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves for så vidt det ikke er gitt innsyn i nektelsessakens dokumenter.

- (31) Dommer **Skoghøy**: For så vidt gjelder spørsmålet om hvorvidt en begjæring fra påtalemyndigheten om at tiltalte og/eller hans forsvarer skal nektes dokumentinnsyn etter straffeprosessloven § 242a, og de dokumenter som benyttes for å underbygge en slik begjæring, skal anses som en del av straffesakens dokumenter i forhold til tiltaltes og hans forsvarers rett til dokumentinnsyn etter § 264, er jeg kommet til et annet resultat enn førstvoterende.
- (32) I motsetning til det som er tilfellet med de fleste andre former for rettergangsskritt under etterforskningen av en straffesak, er formålet med å nekte tiltalte og/eller hans forsvarer

dokumentinnsyn etter straffeprosessloven § 242a ikke å bidra til oppklaring av den aktuelle sak, men å beskytte andre personers liv, helse eller frihet, ivareta politiets samarbeid med andre lands myndigheter eller å sikre muligheten for å oppklare andre alvorlige forbrytelser. Jeg viser til § 242a første ledd bokstavene a-d, som er gjengitt av førstvoterende. En begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter denne bestemmelsen kan derfor etter min oppfatning ikke sammenlignes med andre rettergangsskritt under etterforskningen – som for eksempel en begjæring om beslag eller kommunikasjonskontroll, som har som formål å bidra til å opplyse den aktuelle sak.

- (33) En begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a skal etter § 242a første ledd behandles som en "enkeltstående rettshandling". Dette forstår jeg som et klart uttrykk for at dokumentinnsynssaken ikke skal behandles som en del av straffesaken, men som en egen sak. Saksbehandlingsreglene er også utformet i tråd med dette. Etter § 100a skal siktede ved behandlingen av en begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a ha en egen forsvarer, og etter § 272a skal en slik begjæring behandles av en "særskilt dommer".
- (34) Det at en sak om nektelse av dokumentinnsyn etter § 242a må anses som en egen sak, støttes også av Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse i Rt. 2005 side 432. Det ble her lagt til grunn at påtalemyndigheten kan fremsette begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a etter at øvrige grunnlag for å nekte dokumentinnsyn er blitt forkastet.
- (35) I tillegg til at det følger av utformingen av § 242a at en begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter denne bestemmelse skal behandles som egen sak, kan det til støtte for dette anføres vektige systembetraktninger og reelle hensyn. Dersom påtalemyndighetens begjæring om å nekte dokumentinnsyn blir tatt til følge, kan det ikke være tvilsomt at nektelsen ikke kan være begrenset til å gjelde de opplysninger det er nektet innsyn i, men også må omfatte påtalemyndighetens begjæring og de dokumenter som er benyttet som grunnlag for denne. Noe annet ville være direkte absurd. Men også i tilfeller hvor påtalemyndighetens begjæring ikke blir tatt til følge, er det – for at de hensyn som § 242a skal beskytte, skal bli tilstrekkelig ivaretatt – et klart behov for å kunne nekte innsyn i begjæringen og de dokumenter som danner grunnlag for denne. Det vil dessuten fremstå som en ganske merkverdig løsning dersom dokumentene i en sak om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a skal anses som dokument i straffesaken i relasjon til § 264 dersom begjæringen ikke blir tatt til følge, men ikke dersom begjæringen blir tatt til følge.
- (36) Man kan også tenke seg at rettens avgjørelse etter § 242a blir påkjært, og at tingretten og lagmannsretten kommer til forskjellig resultat. Hva skal gjelde dersom tingretten tar påtalemyndighetens begjæring til følge, men ikke lagmannsretten, eller vice versa? Dette viser at det å la innsynsretten i påtalemyndighetens begjæring og de dokumenter som danner grunnlaget for begjæringen, avhenge av utfallet av saken, vil være en nokså umulig løsning.
- (37) Som argument for at innsyn i dokumentene i en innsynssak etter § 242a må nektes dersom begjæringen om å nekte innsyn blir tatt til følge, kan tenkes anført at dette ikke er en konsekvens av at dokumentene faller utenfor § 264, men må følge av en naturlig forståelse av kjennelsen om å nekte innsyn. Dette er jeg ikke enig i. Som det fremgår av Ot.prp. nr. 24 (2002–2003) om endringer i straffeprosessloven mv. (begrensninger i adgangen til dokumentinnsyn og bevisførsel), side 73–74, må en nektelse av innsyn som utgangspunkt begrenses til de opplysninger som det er behov for å nekte tiltalte og hans

forsvarer innsyn i. Det er bare i tilfeller hvor det ikke vil være mulig å begrense nektelsen av innsyn til den aktuelle del av dokumentet uten at den opplysning som skal holdes hemmelig, blir røpet, at innsyn kan nektes i hele dokumentet. Etter min oppfatning må det være særdeles vanskelig å tolke en kjennelse som for eksempel nekter innsyn i tredje avsnitt på side 4 i et nærmere angitt dokument, slik at nektelsen også omfatter påtalemyndighetens begjæring og de dokumenter som påtalemyndigheten har benyttet til å underbygge begjæringen.

- (38) Jeg kan heller ikke se at tiltalte og hans forsvarer har behov for innsyn i påtalemyndighetens begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a og de dokumenter som danner grunnlag for begjæringen. Det er et grunnleggende vilkår for å nekte dokumentinnsyn etter § 242a at det er tale om opplysninger som påtalemyndigheten ikke vil påberope som bevis i saken. En begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a vil heller ikke ha som formål å opplyse saken, men å få vurdert temaer som ligger utenfor rammen av den aktuelle straffesak. Dokumentene i innsynssaken er dessuten – som fremholdt av lagmannsretten – utelukkende blitt til som følge av at påtalemyndigheten har fremsatt begjæring etter § 242a. Hvis påtalemyndigheten ikke hadde fremsatt slik begjæring, ville disse dokumentene ikke ha eksistert.
- (39) Ved vurderingen av om påtalemyndighetens begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a, og de dokumenter som påtalemyndigheten benytter til å underbygge en slik begjæring, skal anses som del av straffesakens dokumenter, må det også legges vekt på at § 242a tredje ledd andre punktum inneholder en uttrykkelig regulering av siktedes og hans forsvarers rett til innsyn i innsynssakens dokumenter. Det er her fastsatt at siktede og hans forsvarer i straffesaken ”bare [kan] gjøres kjent med prosesskrifter fra påtalemyndigheten og delta i rettsmøter i den utstrekning det kan skje uten at opplysninger som er begjært unntatt fra innsyn, gjøres kjent”. Etter min mening kan denne bestemmelse ikke bare gjelde under behandlingen av begjæringen, men også etter at retten har avgjort begjæringen – uavhengig av hvilket utfall avgjørelsen får.
- (40) Endelig må det tillegges vekt at dersom siktede og hans forsvarer skal gis rett til innsyn i påtalemyndighetens begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a og de dokumenter som danner grunnlag for begjæringen, vil identiteten til den forsvarer som er oppnevnt etter § 100a, og som siktede ikke skal kjenne, lett kunne bli røpet.
- (41) Førstvoterende har fremholdt at dersom påtalemyndigheten ønsker å nekte innsyn i dokumentene i en innsynssak etter § 242a, kan det gjøres ved at begjæringen blir utvidet til også å gjelde disse dokumentene. Etter mitt syn fremstår dette ikke bare som en svært tungvint og nokså upraktisk løsning, men også som ganske uforenlig med bestemmelsen i § 242a tredje ledd andre punktum, som jeg tidligere har gjengitt.
- (42) På dette grunnlag er jeg kommet til at påtalemyndighetens begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a og de dokumenter som påtalemyndigheten har benyttet til å underbygge en slik begjæring, ikke kan anses som del av straffesakens dokumenter etter § 264. Tiltalte og hans forsvarer i straffesaken kan derfor etter min mening bare ha rett til innsyn i disse dokumentene i den utstrekning det er hjemlet i § 242a tredje ledd andre punktum.
- (43) Spørsmålet om tiltalte og hans forsvarer i straffesaken har rett til innsyn i rettens avgjørelse av en begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a, må derimot komme i

en annen stilling. Riktignok kan gode reelle grunner tale for at tiltalte og hans forsvarer i straffesaken ikke bør få fullt innsyn i rettens avgjørelse av en begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a. Det følger imidlertid ganske klart av straffeprosessloven § 52 tredje ledd sjette, jf. første punktum at det bare er dersom begjæringen tas til følge at siktede og hans forsvarer i straffesaken ikke skal gjøres kjent med innholdet av kjennelsen – utover den konklusjon retten har kommet til. Dersom begjæringen ikke blir tatt til følge, gjelder hovedregelen i § 52 andre ledd om at kjennelsen så snart som mulig skal meddeles siktede og andre som den angår, jf. Ot.prp. nr. 24 (2002–2003), side 66. Dette innebærer at i tilfeller hvor en begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a ikke blir tatt til følge, bør domstolene velge sine ord med omhu, og uttrykke seg lite konkret, slik at de verdier som bestemmelsen skal beskytte, ikke blir skadelidende.

- (44) Når det gjelder spørsmålet om lagmannsrettens syn på omfanget av tiltaltes og hans forsvarers innsynsrett skulle ha kommet til uttrykk i slutningen i lagmannsrettens kjennelse, og om det på tiltaltes begjæring skulle ha vært avsagt tilleggskjennelse om dette, er jeg enig med førstvoterende.
- (45) Jeg stemmer etter dette for at lagmannsrettens kjennelse oppheves for så vidt gjelder spørsmålet om A og hans forsvarer i straffesaken har rett til innsyn i rettens avgjørelser om å ikke ta påtalemyndighetens begjæring om å nekte dokumentinnsyn etter § 242a til følge, men at kjæremålet for øvrig forkastes.
- (46) Dommer **Støle:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Oftedal Broch.
- (47) Dommer **Stang Lund:** Likeså.
- (48) Dommer **Lund:** Likeså.
- (49) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves for så vidt det ikke er gitt innsyn i nektelsessakens dokumenter.